

PGS.TS. NGUYỄN VĂN THẠO
PGS.TS. NGUYỄN VIỆT THÔNG
(Đồng chủ biên)

NHỮNG VẤN ĐỀ
LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CẤP THIẾT
PHỤC VỤ TRỰC TIẾP CHO YÊU CẦU

**ĐỔI MỚI NỘI DUNG,
PHƯƠNG THỨC LÃNH ĐẠO CỦA ĐẢNG,
QUẢN LÝ CỦA NHÀ NƯỚC**

(Sách tham khảo)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Chịu trách nhiệm xuất bản
GIÁM ĐỐC - TỔNG BIÊN TẬP
PGS.TS. VŨ TRỌNG LÂM

Chịu trách nhiệm nội dung
PHÓ GIÁM ĐỐC - PHÓ TỔNG BIÊN TẬP
TS. ĐỖ QUANG DŨNG

Biên tập nội dung: ThS. PHẠM THỊ KIM HUẾ
ThS. NGUYỄN THỊ HẢI BÌNH
TRẦN THỊ THANH PHIỆT
BÙI BỘI THU

Trình bày bìa: PHẠM THÚY LIỄU

Chế bản vi tính: NGUYỄN THỊ THU THẢO

Số đăng ký xuất bản: 3215-2023/CXBIPH//CTQG.

Quyết định xuất bản số: 2742-QĐ/NXBCTQG, ngày 26/9/2023.

Mã số ISBN: 978-604-57-8963-6.

Nộp lưu chiều tháng 10 năm 2023.

NHỮNG VẤN ĐỀ
LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CẤP THIẾT
PHỤC VỤ TRỰC TIẾP CHO YÊU CẦU

**ĐỔI MỚI NỘI DUNG,
PHƯƠNG THỨC LÃNH ĐẠO CỦA ĐẢNG,
QUẢN LÝ CỦA NHÀ NƯỚC**

PGS.TS. NGUYỄN VĂN THẠO
PGS.TS. NGUYỄN VIỆT THÔNG
(Đồng chủ biên)

NHỮNG VẤN ĐỀ
LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN CẤP THIẾT
PHỤC VỤ TRỰC TIẾP CHO YÊU CẦU
**ĐỔI MỚI NỘI DUNG,
PHƯƠNG THỨC LÃNH ĐẠO CỦA ĐẢNG,
QUẢN LÝ CỦA NHÀ NƯỚC**

(Sách tham khảo)

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT
Hà Nội - 2021

TẬP THỂ TÁC GIẢ

PGS.TS. NGUYỄN VĂN THẠO (Đồng chủ biên)

PGS.TS. NGUYỄN VIỆT THÔNG (Đồng chủ biên)

TS. NGUYỄN MẠNH HÙNG

GS.TS. DƯƠNG XUÂN NGỌC

TS. BÙI VĂN THẠCH

TS. BÙI TRƯỜNG GIANG

CN. CAO VĂN THỐNG

TS. ĐINH QUANG TÝ

ThS. HOÀNG THỊ BÍCH NGỌC

CN. NGUYỄN THỊ HƯƠNG

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Khi đã nắm chính quyền phương thức lãnh đạo của Đảng là tổng thể các phương pháp, hình thức, biện pháp được sử dụng để triển khai thực hiện cương lĩnh chính trị đối với Nhà nước và toàn xã hội. Có thể nói, phương thức lãnh đạo của Đảng khi đã nắm chính quyền phải chủ yếu bằng Nhà nước và thông qua Nhà nước, nhưng trước hết Đảng phải lãnh đạo quá trình xây dựng Nhà nước, đồng thời xây dựng hệ thống chính trị xã hội chủ nghĩa. Nhà nước chúng ta xây dựng là Nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa, của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân; Đảng, Nhà nước và các tổ chức chính trị - xã hội hợp thành hệ thống chính trị xã hội chủ nghĩa, thống nhất về mục tiêu và lợi ích. Lúc này, Nhà nước trở thành công cụ để hiện thực hoá cương lĩnh, nghị quyết, chủ trương của Đảng vào cuộc sống. Hiệu lực, hiệu quả hoạt động của Nhà nước trở thành thước đo năng lực cầm quyền của Đảng, sự hài lòng của nhân dân về Nhà nước cũng có nghĩa uy tín của Đảng trong xã hội được nâng lên.

Để bạn đọc có thêm tài liệu tham khảo về các vấn đề trên, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật phối hợp với Hội đồng Lý luận Trung ương xuất bản cuốn sách ***Những vấn đề lý luận và thực tiễn cấp thiết phục vụ trực tiếp cho yêu cầu đổi mới nội dung, phương thức lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước*** do PGS.TS. Nguyễn Văn Thạo, PGS.TS. Nguyễn Viết Thông đồng chủ biên. Nội dung cuốn sách được chất lọc từ kết quả nghiên cứu của Đề tài nghiên cứu cấp nhà nước “Những vấn đề lý luận và

thực tiễn cấp thiết phục vụ trực tiếp cho yêu cầu đổi mới nội dung, phương thức lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước” mã số KX.04.30/16-20, thuộc Chương trình Khoa học và công nghệ trọng điểm cấp quốc gia “Nghiên cứu khoa học lý luận chính trị giai đoạn 2016-2020” (mã số KX.04/16-20), do Hội đồng Lý luận Trung ương chủ trì.

Nội dung cuốn sách tập trung nghiên cứu làm rõ: nội dung, phương thức lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước - một số vấn đề lý luận, quan điểm của Đảng và kết quả đạt được sau 35 năm đổi mới; kinh nghiệm của một số nước trên thế giới về nội dung, phương thức cầm quyền của Đảng và quản lý của Nhà nước; tiếp tục đổi mới nội dung, phương thức lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước - những vấn đề cấp thiết đặt ra hiện nay; quan điểm, định hướng giải quyết những vấn đề lý luận và thực tiễn cấp thiết, trực tiếp đặt ra cho yêu cầu đổi mới nội dung, phương thức lãnh đạo của Đảng, quản lý của Nhà nước.

Các nội dung đề cập trong cuốn sách là rất rộng lớn, lại có sự biến động liên tục trong thực tế, vì vậy nội dung cuốn sách khó tránh khỏi còn hạn chế, thiếu sót. Hội đồng Lý luận Trung ương và Nhà xuất bản rất mong nhận được ý kiến đóng góp của bạn đọc về nội dung cuốn sách.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách với bạn đọc.

Tháng 4 năm 2021

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Chương 1

NỘI DUNG, PHƯƠNG THỨC LÃNH ĐẠO CỦA ĐẢNG, QUẢN LÝ CỦA NHÀ NƯỚC - MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN, QUAN ĐIỂM CỦA ĐẢNG VÀ KẾT QUẢ ĐẠT ĐƯỢC QUA 35 NĂM ĐỔI MỚI

I. MỘT SỐ KHÁI NIỆM VÀ MỐI QUAN HỆ GIỮA LÃNH ĐẠO CỦA ĐẢNG VÀ QUẢN LÝ CỦA NHÀ NƯỚC

1. Về nội dung, phương thức lãnh đạo của Đảng cầm quyền

1.1. Khái niệm nội dung lãnh đạo của Đảng

Lãnh đạo là quá trình xác định mục tiêu, gây ảnh hưởng, dẫn dắt, phối hợp hoạt động của các cá nhân hay nhóm người trong tổ chức hướng tới mục tiêu. Gần gũi với khái niệm lãnh đạo là khái niệm quản lý. Lãnh đạo và quản lý có những nội dung tương đồng, như đều định hướng, dẫn dắt đối tượng lãnh đạo, quản lý hoạt động đạt đến mục tiêu; nhưng có nhiều nội dung, yêu cầu khác nhau: lãnh đạo là đề ra chủ trương, đường lối; quản lý là tổ chức, chỉ đạo thực hiện, điều chỉnh và kiểm soát; lãnh đạo là bằng gây ảnh hưởng, thuyết phục, dẫn dắt, còn quản lý là sử dụng các biện pháp tổ chức,

có kế hoạch, kiểm soát chặt chẽ. Trong thể chế chính trị ở các nước trên thế giới hiện nay, lãnh đạo là chức năng của các đảng cầm quyền; quản lý là chức năng của nhà nước. Khi trở thành đảng cầm quyền, đảng lãnh đạo nhà nước và xã hội chủ yếu bằng nhà nước và thông qua nhà nước. Nội dung lãnh đạo của Đảng là nội dung của cương lĩnh, nghị quyết, chỉ thị của Đảng, là quan điểm, chủ trương, đường lối của Đảng định hướng giải quyết các vấn đề của đất nước đặt ra trên tất cả các lĩnh vực đối nội, đối ngoại để xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Về nội dung lãnh đạo của Đảng Cộng sản khi giai cấp công nhân giành được chính quyền, C.Mác và Ph.Ăngghen mới chỉ nêu một số quan điểm có tính dự báo, như phải tước đoạt những kẻ đi tước đoạt; biến chế độ tư hữu tư bản chủ nghĩa - thực tế đã dựa trên một quá trình sản xuất xã hội, thành chế độ sở hữu xã hội theo những “bước đi” phù hợp với quy luật. Trong giai đoạn đầu của chủ nghĩa cộng sản phải thực hiện phân phối theo lao động, quyền lợi của người sản xuất là tỷ lệ với lao động mà người ấy cung cấp, mặc dù đó chưa phải là thật sự bình đẳng (với những người có khả năng lao động khác nhau), nhưng đó là “thiếu sót” không thể tránh khỏi trong giai đoạn đầu của chủ nghĩa cộng sản. Trong việc biến chế độ tư hữu tư bản chủ nghĩa thành chế độ sở hữu xã hội, C.Mác nhiều lần nhấn mạnh vai trò của các công ty cổ phần: Các công ty cổ phần là hình thức quá độ để biến tất cả những chức năng của quá trình sản xuất cho đến nay vẫn gắn liền với quyền sở hữu tư bản đơn thuần thành những chức năng của những người sản xuất liên hợp, thành chức năng xã hội... Điều rất quan trọng là, C.Mác và Ph.Ăngghen

nhiều lần nhắc nhở, học thuyết của các ông không phải là giáo điều, khi phải làm gì, làm thế nào ở một thời điểm nào đó trong tương lai, thì điều đó hoàn toàn phụ thuộc vào những điều kiện lịch sử cụ thể trong đó ta phải hành động.

Về nội dung lãnh đạo của Đảng khi trở thành Đảng cầm quyền, theo V.I.Lênin, là phải chuyển trọng tâm từ việc lãnh đạo giành chính quyền sang trọng tâm thực hiện công cuộc khôi phục và phát triển kinh tế - xã hội, xây dựng cơ sở vật chất cho chủ nghĩa xã hội, là chuyển từ thuyết phục sang quản lý. V.I.Lênin nhiều lần nhấn mạnh: Chúng ta, Đảng Bôn-sê-vích, đã thuyết phục được nước Nga, đã giành được nước Nga... Bây giờ, chúng ta phải quản lý nước Nga. Theo quan điểm của V.I.Lênin, Đảng cần định ra các phương hướng, nhiệm vụ chung về các mặt và nguyên tắc chung về tổ chức, hoạt động của bộ máy nhà nước; Đảng cần xác định các mục tiêu, định hướng phát triển đất nước, cả mục tiêu có tính chiến lược, lâu dài và các mục tiêu cụ thể hơn cho từng giai đoạn của đất nước. Các mục tiêu, những định hướng, đường lối, chủ trương của Đảng cần phải được xây dựng một cách khoa học, tức là phải tuân theo những quy luật khách quan và xuất phát từ thực tiễn để bảo đảm sự đúng đắn của chúng. Đảng cần phải thuyết phục đa số nhân dân thấy được sự đúng đắn và ủng hộ chủ trương, đường lối của mình và lãnh đạo Nhà nước thực hiện để đạt mục tiêu đề ra.

Sau Cách mạng Tháng Mười Nga, trong bối cảnh thù trong, giặc ngoài, chính quyền Xôviết non trẻ vừa phải đương đầu với sự can thiệp vũ trang của cường quốc bên ngoài, vừa phải đối phó với các cuộc bạo loạn, nội chiến do các lực lượng

phản động trong nước gây ra, V.I.Lênin và Nhà nước Xôviết phải thực hiện Chính sách cộng sản thời chiến, trưng thu lương thực thừa, ngăn cấm mọi hoạt động trao đổi hàng hóa. Nhưng khi đề gặp được sự phản kháng của các lực lượng thù địch bên trong và bên ngoài, chính quyền Xôviết chuyển sang thực hiện Chính sách kinh tế mới, phát triển sản xuất và trao đổi hàng hóa, khuyến khích phát triển các thành phần kinh tế tư nhân cá thể, tư bản tư nhân, thực hiện chính sách tô nhượng để thu hút đầu tư nước ngoài, để đi lên chủ nghĩa xã hội qua nhiều bước quá độ. Đồng thời, V.I.Lênin và Đảng Bôn-sê-vích đặc biệt quan tâm tới nhiệm vụ công nghiệp hóa, điện khí hóa, xây dựng cơ sở vật chất kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, xây dựng nền tảng kinh tế vững chắc cho chính quyền Xôviết. V.I.Lênin nhiều lần nói: chủ nghĩa xã hội là chính quyền Xôviết cộng với điện khí hóa, ai quên điều đó thì không phải là người cộng sản. V.I.Lênin nhiều lần nhấn mạnh ý nghĩa, tầm quan trọng của việc nâng cao năng suất lao động, cho rằng xét đến cùng, năng suất lao động là yếu tố quan trọng nhất đối với sự thắng lợi của một chế độ xã hội; chủ nghĩa xã hội chỉ có thể chiến thắng chủ nghĩa tư bản khi tạo ra được năng suất lao động cao hơn chủ nghĩa tư bản. V.I.Lênin hết sức coi trọng, quan tâm đến công tác kiểm tra, kiểm kê, kiểm soát việc thực hiện các chủ trương, chính sách của Đảng cầm quyền.

Để thực hiện được những nhiệm vụ nêu trên, V.I.Lênin đặc biệt quan tâm tới công tác xây dựng Đảng cả về chính trị, tư tưởng và tổ chức; đấu tranh với các quan điểm sai trái để bảo vệ, vận dụng sáng tạo, phát triển chủ nghĩa Mác vào điều kiện nước Nga; tuyên truyền, thuyết phục, vận động

nhân dân tin tưởng, ủng hộ chủ trương, đường lối của Đảng Bôn-sê-vích, ủng hộ các chính sách của nhà nước Xôviết. Trong công tác xây dựng Đảng, V.I.Lênin đã đề ra những nguyên tắc nền tảng cho tổ chức và hoạt động của Đảng kiểu mới của giai cấp công nhân, như: nguyên tắc tập trung dân chủ, tự phê bình và phê bình, gắn bó mật thiết với nhân dân, thu hút những phần tử ưu tú trong công nhân, nông dân, trí thức vào Đảng và thanh lọc những phần tử thoái hóa, biến chất ra khỏi Đảng, để Đảng thật sự tiêu biểu cho trí tuệ, đạo đức, lương tâm của thời đại.

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, Đảng lãnh đạo cách mạng thì Đảng phải thực hiện nghiêm túc và có kết quả những việc trọng yếu: Quyết định mọi vấn đề một cách đúng đắn; tổ chức sự thi hành cho đúng; tổ chức tốt sự kiểm soát. Điều đó có nghĩa là: sự “lãnh đạo” của Đảng là toàn bộ hoạt động đề ra các quyết định, tổ chức thực hiện và tiến hành kiểm tra, giám sát, nhằm thực hiện thắng lợi các quyết định của Đảng. Đối tượng lãnh đạo của Đảng là các tổ chức trong hệ thống chính trị (Nhà nước, Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, các tổ chức chính trị - xã hội), các tổ chức kinh tế, tổ chức xã hội và các tổ chức khác; các lĩnh vực của đời sống xã hội, như: kinh tế, quốc phòng, an ninh, giáo dục và đào tạo, khoa học và công nghệ..., đối nội, đối ngoại của đất nước và công tác xây dựng Đảng. Đảng là tổ chức chính trị, sự lãnh đạo của Đảng là lãnh đạo chính trị, Đảng không bao biện làm thay công việc của các tổ chức thuộc đối tượng lãnh đạo của Đảng.

Trong thời kỳ Đảng lãnh đạo đấu tranh giành chính quyền, nhiệm vụ trọng tâm của Đảng là lãnh đạo nhân dân

lao động lật đổ chế độ áp bức, bóc lột, giành chính quyền. Khi giành được chính quyền, trở thành Đảng cầm quyền, nhiệm vụ trọng tâm của Đảng là lãnh đạo xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ vững chắc Tổ quốc. Đảng lãnh đạo việc xây dựng bộ máy nhà nước và các tổ chức trong hệ thống chính trị từ Trung ương đến cơ sở. Đó là nhà nước kiểu mới, nhà nước của nhân dân, do nhân dân dân chủ bầu lên; là nhà nước pháp quyền, quản lý đất nước bằng pháp luật, đồng thời phát huy dân chủ, quyền làm chủ của nhân dân; mọi cán bộ, công chức nhà nước phải là công bộc, phục vụ nhân dân. Đồng thời, phải không ngừng củng cố, mở rộng, phát huy vai trò của Mặt trận dân tộc thống nhất, xây dựng khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Là Đảng cầm quyền, Đảng chịu trách nhiệm về đời sống vật chất, tinh thần của nhân dân và về vận mệnh của đất nước, dân tộc.

Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh, xây dựng chủ nghĩa xã hội là làm cho dân giàu, nước mạnh, dân có giàu thì nước mới mạnh; là xây dựng đất nước có công nghiệp hiện đại, nông nghiệp hiện đại, văn hóa và khoa học tiên tiến, sánh vai với các cường quốc trên thế giới; phát triển kinh tế quốc doanh, để công nhân làm chủ nhà máy, đưa nông dân và những người làm ăn cá thể vào các hợp tác xã, đồng thời phát triển các thành phần kinh tế khác. Trong chủ nghĩa xã hội, mọi người đều bình đẳng, ai cũng phải lao động và có quyền lao động, ai làm nhiều thì hưởng nhiều, ai làm ít thì hưởng ít, không làm thì không hưởng. Xây dựng và phát triển đất nước đi lên chủ nghĩa xã hội thì phải phát triển kinh tế và văn hóa, muốn xây dựng chủ nghĩa thì phải có con người xã hội chủ nghĩa, trình độ văn hóa của nhân dân được nâng lên sẽ

giúp cho chúng ta đẩy mạnh công cuộc phục hồi kinh tế, phát triển dân chủ. Để củng cố quốc phòng, an ninh, giữ vững độc lập, chủ quyền, toàn vẹn lãnh thổ của đất nước, tư tưởng Hồ Chí Minh là Đảng phải lãnh đạo xây dựng, củng cố nền quốc phòng toàn dân; Đảng phải lãnh đạo xây dựng các lực lượng vũ trang ba thứ quân, quân chủ lực, quân địa phương, dân quân, du kích làm nòng cốt; quân đội ta phải trung với nước, hiếu với dân. Đồng thời, Đảng phải lãnh đạo mở rộng quan hệ quốc tế, tranh thủ sự ủng hộ, đồng tình của các nước, của nhân dân thế giới đối với sự nghiệp chính nghĩa của nhân dân ta.

Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, nội dung lãnh đạo của Đảng trong thời kỳ Đảng cầm quyền còn bao gồm công tác xây dựng nội bộ Đảng; xây dựng Đảng trong sạch, vững mạnh, có năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu cao. Tư tưởng Hồ Chí Minh về nội dung công tác xây dựng Đảng hết sức phong phú, sâu sắc từ những nguyên lý cơ bản đến những việc cụ thể. Đảng không chỉ là đội tiên phong của giai cấp công nhân mà còn là đội tiên phong của cả dân tộc; không chỉ đại biểu cho lợi ích của giai cấp công nhân, mà còn đại biểu cho lợi ích của toàn dân, của cả dân tộc. Đảng lấy chủ nghĩa Mác - Lênin làm nền tảng tư tưởng, lấy tập trung dân chủ là nguyên tắc tổ chức, lấy tự phê bình và phê bình, gắn bó mật thiết với nhân dân làm quy luật phát triển... Chủ tịch Hồ Chí Minh đặc biệt coi trọng công tác giáo dục, rèn luyện đội ngũ cán bộ, đảng viên về đạo đức cách mạng cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư, chống chủ nghĩa cá nhân, quan liêu, tham ô, cục bộ, bè phái để xứng đáng là người lãnh đạo, người đầy tớ của nhân dân.

Nội dung lãnh đạo của Đảng đề ra đúng đắn, phù hợp với yêu cầu của đất nước, xu hướng của thời đại trong từng giai đoạn là yếu tố quan trọng hàng đầu, quyết định thắng lợi của sự nghiệp cách mạng, quyết định vai trò lãnh đạo của Đảng được nhân dân thừa nhận. Khi là Đảng cầm quyền, nội dung lãnh đạo đúng đắn của Đảng quyết định sự đúng đắn của pháp luật, cơ chế, chính sách của Nhà nước, quyết định thành quả của Đảng. Nguy cơ lớn nhất, đáng lo ngại nhất đối với Đảng là sự sai lầm của đường lối, sai lầm khi đề ra các nội dung lãnh đạo.

1.2. Khái niệm phương thức lãnh đạo của Đảng

Phương thức lãnh đạo là phương pháp, cách thức lãnh đạo; phương pháp, cách thức để thực hiện được các nội dung lãnh đạo có hiệu quả. Theo ý nghĩa đó, có thể xác định phương thức lãnh đạo của Đảng là tổng thể các hình thức, phương pháp, cách thức, quy chế, quy trình, phong cách, lề lối làm việc... mà Đảng sử dụng để tác động vào đối tượng lãnh đạo nhằm thực hiện thắng lợi nội dung lãnh đạo.

Vào thời kỳ của C.Mác và Ph.Ăngghen, do giai cấp vô sản chưa giành được chính quyền, chưa có nhà nước của mình, nên các ông ít đề cập đến và chưa thể có những quan điểm cụ thể về vấn đề phương thức lãnh đạo của Đảng Cộng sản khi trở thành đảng cầm quyền. C.Mác và Ph.Ăngghen chủ yếu mới đề cập đến vấn đề đấu tranh giai cấp trong các xã hội có giai cấp tất yếu sẽ dẫn đến việc hình thành các đảng chính trị và các đảng chính trị đó sẽ đóng vai trò quan trọng trong đời sống xã hội. Các ông khẳng định tính tất yếu ra đời của Đảng Cộng sản và nhấn mạnh đó là nhân tố

nền tảng để bảo đảm thắng lợi của cách mạng xã hội và đạt được mục đích cuối cùng của giai cấp công nhân¹ và nêu lên một số yêu cầu, nhiệm vụ về xây dựng Đảng.

- Về tính tiên phong của Đảng Cộng sản, các ông khẳng định: Những người cộng sản không phải là một đảng riêng biệt, đối lập với các đảng công nhân khác. Họ tuyệt nhiên không có một lợi ích nào tách khỏi lợi ích của toàn thể giai cấp vô sản. Họ chiến đấu cho những mục đích và những lợi ích trước mắt của giai cấp vô sản, nhưng đồng thời trong phong trào hiện tại, họ cũng bảo vệ và đại biểu cho tương lai của phong trào².

- Về nguyên tắc tổ chức và hoạt động của Đảng Cộng sản: Theo C.Mác và Ph.Ăngghen, Đảng Cộng sản chỉ có thể phát triển vững mạnh khi dựa trên những nguyên tắc tổ chức và hoạt động đúng đắn: (1) Đảng phải kết hợp lý luận tiên phong với thực tiễn phong trào công nhân, phong trào cách mạng. Về thực tiễn, những người cộng sản là bộ phận kiên quyết nhất luôn thúc đẩy phong trào tiến lên; về lý luận, họ hiểu rõ những điều kiện, tiến trình và kết quả của phong trào; (2) Đảng phải là tổ chức độc lập với tất cả các đảng

1. Trong cuộc đấu tranh của mình chống chính quyền liên hợp của các giai cấp hữu sản, giai cấp công nhân, chỉ khi được tổ chức thành một chính đảng độc lập với tất cả các chính đảng cũ do các giai cấp hữu sản lập nên, thì mới có thể hành động với tư cách là một giai cấp. Việc tổ chức như vậy, giai cấp công nhân thành một chính đảng là cần thiết để bảo đảm thắng lợi của cách mạng xã hội và giành được mục đích cuối cùng của nó là thủ tiêu các giai cấp. C.Mác và Ph.Ăngghen: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1995, t.18, tr.203.

2. Xem C.Mác và Ph.Ăngghen: *Toàn tập*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1995, t.4, tr.614-615.

khác: “... chừng nào giai cấp vô sản càng trưởng thành để có thể tự giải phóng mình thì họ sẽ tự tổ chức thành một đảng riêng biệt”¹; “... chính đảng công nhân không được theo đuôi chính đảng tư sản này hoặc kia mà phải trở thành một đảng độc lập có mục đích của mình, chính sách của mình”²; (3) Hợp tác và đoàn kết quốc tế: “Hội liên hiệp được thành lập để làm trung tâm liên lạc và hợp tác giữa các đoàn thể công nhân tồn tại ở các nước và theo đuổi cùng một mục đích là bảo vệ, phát triển và giải phóng hoàn toàn giai cấp công nhân”³; (4) Liên minh công nông là cơ sở chính trị cơ bản và quan trọng nhất của Đảng. Để thực hiện cuộc đấu tranh cách mạng tiến tới giành chính quyền, cần thiết lập khối liên minh giữa giai cấp công nhân và giai cấp nông dân. Để có thể giành và giữ được chính quyền, giai cấp vô sản thành thị phải liên minh với giai cấp nông dân, nếu không “bài ca” của giai cấp vô sản sẽ trở thành “bài ca ai điếu”. (5) Thống nhất giữa tính dân tộc và tính quốc tế là một trong những nguyên tắc tổ chức và hành động của Đảng: “... giai cấp vô sản mỗi nước trước hết phải giành lấy chính quyền, phải tự vươn lên thành giai cấp dân tộc, phải tự mình trở thành dân tộc,... Hãy xóa bỏ tình trạng người bóc lột người thì tình trạng dân tộc này bóc lột dân tộc khác cũng sẽ bị xóa bỏ”⁴. Khi mà sự đối kháng giữa các giai cấp trong nội bộ dân tộc không còn nữa thì sự thù địch giữa các dân tộc cũng đồng thời mất theo.

1. C.Mác và Ph.Ăngghen: *Toàn tập, Sđd*, 1995, t.21, tr.257.

2, 3. C.Mác và Ph.Ăngghen: *Toàn tập, Sđd*, 1994, t.17, tr.552, 584.

4. C.Mác và Ph.Ăngghen: *Toàn tập, Sđd*, t.4, tr.623-624.

Kế thừa, phát triển tư tưởng của C.Mác và Ph.Ăngghen, V.I.Lênin đã xây dựng lý luận đảng kiểu mới. Đảng kiểu mới của giai cấp công nhân phải là một đảng tiên phong về lý luận. “Không có lý luận cách mạng thì cũng không thể có phong trào cách mạng”¹; và “... *chỉ đảng nào được một lý luận tiên phong hướng dẫn thì mới có khả năng làm tròn vai trò chiến sĩ tiên phong*”². Về nguyên tắc tổ chức và hoạt động của Đảng vô sản kiểu mới, V.I.Lênin khẳng định đó là nguyên tắc tập trung dân chủ, tự phê bình và phê bình, quan hệ mật thiết với nhân dân. V.I.Lênin cho rằng đó là những nguyên tắc “tuyệt đối cần thiết cho hết thảy mọi chính đảng sống và đầy sức sống”³. “*Thống nhất hành động, tự do thảo luận và phê bình*, đó là định nghĩa của chúng ta”⁴. “Tất cả những đảng cách mạng đã bị tiêu vong cho tới nay, đều bị tiêu vong vì tự cao tự đại, vì không biết nhìn rõ cái gì tạo nên sức mạnh của mình, và vì sợ sệt không dám nói lên những nhược điểm của mình”⁵. V.I.Lênin nhấn mạnh muốn phục vụ quần chúng và đại biểu cho lợi ích của họ, thì Đảng phải tiến hành toàn bộ hoạt động của mình trong quần chúng, phải kiểm tra trên mỗi bước đi một cách cẩn thận và khách quan, xem mối liên hệ với quần chúng có được giữ vững không, mối liên hệ đó có mật thiết không.

Khi trở thành đảng cầm quyền, V.I.Lênin cho rằng vấn đề quan trọng trước hết là phải thay đổi cách lãnh đạo, phải

1, 2. V.I.Lênin: *Toàn tập*, Nxb. Tiến bộ, Mátxcơva, 1975, t.6, tr.30, 32.

3. V.I.Lênin: *Toàn tập, Sđd*, 1979, t.10, tr.395.

4. V.I.Lênin: *Toàn tập, Sđd*, 1979, t.14, tr.163.

5. V.I.Lênin: *Toàn tập, Sđd*, 1978, t.45, tr.141.

phân định chức năng, nhiệm vụ lãnh đạo của Đảng với chức năng, nhiệm vụ quản lý của Nhà nước. Tại Đại hội XI, Đảng Cộng sản Nga (tháng 4/1922), đánh giá về mối quan hệ giữa Đảng và Nhà nước khi đó, V.I.Lênin viết rằng: “Giữa đảng và các cơ quan Xôviết, hiện đã có những quan hệ không đúng;... Phải chấm dứt tình trạng là bất kỳ vấn đề vụn vặt nào cũng đưa ra trước Ban chấp hành trung ương, mà phải nâng cao uy quyền của Hội đồng bộ trưởng dân uỷ...”¹. “Nếu cứ lãnh đạo đảng bằng cách đó, thì chúng ta nhất định đi tới chỗ diệt vong... rằng cần phải phân rõ chức năng quyền hạn của bộ máy của đảng và của bộ máy của các Xôviết”²; “... cần phân định một cách rõ ràng hơn nữa những nhiệm vụ của đảng (và của Ban Chấp hành Trung ương của nó) với nhiệm vụ của Chính quyền Xôviết; tăng thêm trách nhiệm và tính chủ động cho các cán bộ Xôviết và các cơ quan Xôviết, còn về đảng thì giành quyền lãnh đạo chung công tác của tất cả các cơ quan nhà nước gộp chung lại, mà không can thiệp một cách quá thường xuyên, không chính quy và thường là nhỏ nhặt, như hiện nay”³. V.I.Lênin chỉ rõ: Đảng lãnh đạo Nhà nước và xã hội bằng việc đề ra các chủ trương, đường lối, cương lĩnh, chỉ thị, nghị quyết của Đảng: Trong nước Cộng hòa của chúng ta, không có một vấn đề chính trị hay tổ chức quan trọng nào do một cơ quan nhà nước giải quyết mà lại không có chỉ thị của Ban Chấp hành Trung ương Đảng. Đảng ta là một đảng cầm quyền và những quyết định do đại hội của Đảng thông qua là những điều mà toàn nước Cộng hòa phải tuân theo...

1, 2, 3. V.I.Lênin: *Toàn tập, Sđd*, t.45, tr.136-137, 145-146, 75.